

पानी कर ऐन, २०२३

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति

२०२३।६।९

संशोधन गर्ने ऐन

१. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१

२०३१।४।१८

⇒ २. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून

(संशोधन) गर्ने ऐन, २०६६

२०६६।१०।७

२०२३ सालका ऐन नं. १६

पानी कर असूल उपर गर्ने व्यवस्थाको निमित्त बनेको ऐन

प्रस्तावना: प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम लाग्ने पानी करको रकम असूल गर्ने कार्य प्रणाली व्यवस्थित गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “पानी कर ऐन, २०२३” रहेको छ ।

(२) यो ऐन नेपालभर लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,—

(क) “धारा” भन्नाले नेपाल सरकारले पाइप लाईनबाट वितरण गरेको पानी उपभोगको निमित्त जडान गरिएको धारालाई सम्झनु पर्छ ।

⇒ यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको, प्रशस्ती र अधिराज्य शब्द झिकिएको ।

- (ख) “कर” भन्नाले प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम लाग्ने पानी करलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “करदाता” भन्नाले दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम पानी कर तिर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति, फर्म वा संगठित संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिमको” भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको सम्झनु पर्छ ।

३. कर यो ऐन अनुसार असूल गरिने: साल बसाली वा कुनै एक सालको निमित्त कर लगाउने गरी कुनै ऐनमा व्यवस्था भएमा त्यस्तो कर यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरू बमोजिम असूल उपर गरिनेछ ।

४. कर बुझाउने कर्तव्य: (१) आफ्नो नाममा धारा दर्ता गराउने प्रत्येक व्यक्तिले सो धारा वापत यो ऐन र अन्य प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम लाग्ने करको रकम यस ऐनमा लेखिएबमोजिम बुझाउनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर धारा जडान भएको महिनादेखि हिसाब गरी उपदफा (३) बमोजिम मासिक रूपमा बुझाउनु पर्छ ।

स्पष्टीकरण: सम्बन्धित महिनाको जतिसुकै गते धारा जडान गरिएको भए पनि सो पुरै महिनाको कर बुझाउनु पर्छ ।

(३) करदाताले प्रत्येक महिनाको सो कर महिना भूक्तान भएको अर्को महिनासम्ममा तोकिएको अड्डामा बुझाउनु पर्छ ।

तर, यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि बुझाउनु बाँकिरहेको कर यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले दुई महिनाभित्र बुझाई सक्नु पर्छ ।

(४) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि करदाताले उपदफा (३) मा लेखिएको म्यादभन्दा अगावै पेशकीको रूपमा करको रकम बुझाउन चाहेमा जतिसुकै महिनाको पनि बुझाउन सक्नेछ ।

५. अतिरिक्त शुल्क: कुनै करदाताले दफा ४ को उपदफा (३) मा लेखिएको म्यादभित्र कर नबुझाई सो म्याद नाघेपछि बुझाउन ल्याएमा निजबाट देहाय बमोजिमको अतिरिक्त शुल्क समेत असूल उपर गरी कर बुझिलिनु पर्छः—

- (क) सो म्याद नाघेको १५ दिनभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको १० प्रतिशत,
- (ख) सो म्याद नाघेको १५ दिनपछि तर ३० दिनभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको २० प्रतिशत,
- (ग) सो म्याद नाघेको ३० दिनपछि तर ३ महिनाभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको ५० प्रतिशत, र
- (घ) सो म्याद नाघेको ९० दिनपछि तर ६ महिनाभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको शत प्रतिशत ।

६. पानीको वितरण बन्द गर्ने: कुनै करदाताले दफा ४ को उपदफा (३) मा लेखिएको म्याद भूक्तान भएको ६ महिनासम्ममा पनि आफूले बुझाउनु पर्ने कर र दफा ५ बमोजिमको अतिरिक्त शुल्क नबुझाएमा निजको नाममा दर्ता रहेका धाराबाट दफा २ को खण्ड (क) मा उल्लेख भए बमोजिमको पानीको वितरण बन्द गरिनेछ ।

७. बक्यौता बाँकी कर: यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमहरू अनुसार असूल उपर गर्नुपर्ने बक्यौता पानी कर तोकिएको अड्डा वा अधिकारीले सरकारी बाँकी सरह प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम असूल उपर गर्नेछ ।

८. धाराको नामसारी: (१) कुनै करदाताको नाममा दर्ता भएको धारामा अरू कसैको हक हुन आएमा सो धारा आफ्नो नाममा दर्ता गराउन एक महिनाभित्र तोकिएको अड्डामा लिखित निवेदन दिनुपर्छ । सो म्याद नाघेपछि निवेदन दिएमा बढीमा रु १०।— दशसम्म तोकिएको अड्डाको हाकिमले जरिवाना गरी उपदफा (२) बमोजिम कारवाई गर्नेछ ।

(२) कसैले आफ्नो नाममा दर्ता भएको धारा अरू कसैलाई हक छाडी दिएमा आफ्नो नामबाट सो धाराको लगत कट्टा गर्न एक महिना भित्र तोकिएको अड्डामा लिखित निवेदन दिनुपर्छ । सो म्याद नाघेपछि निवेदन दिएमा तोकिएको अड्डाको हाकिमले बढीमा रु. १०।— दशसम्म जरिवाना गरी निजको नामबाट सो धाराको लगत काटिदिनु पर्छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम कसैको निवेदन परेमा तोकिएको अड्डाले तोकिए बमोजिम आवश्यक जाँचबुझगरी सो धारामा अरू कसैको दावी नदेखिए सो धारा निजको नाममा दर्तागरी दिनुपर्छ र अरू कसैको दावी परेमा तोकिएबमोजिम कारवाई गर्नुपर्छ ।

९. **पानी कर नलाग्ने:** दफा ३ वा अन्य प्रचलित नेपाल कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको धारामा पानी कर लाग्ने छैनः—

- (क) ✕... ..
- (ख) नेपाल सरकारको अधिनस्थ घर, अड्डाखाना आदिमा जडान भएको,
- (ग) सार्वजनिक शिक्षण संस्था, अस्पताल, पुस्तकालय, आनाथालय, धार्मिक संस्था मन्दिर, पाटी पौवा इत्यादिमा जडान भएको,
- (घ) बाटो—घाटो वा पार्कमा सार्वजनिक हितको लागि रहेको,
- (ङ) कसैले आफ्नो नामा दर्ता भएको धारा आफूले उपयोग नगरी परोपकारी, वा सार्वजनिक हितका लागि कुनै धार्मिक वा सामाजिक संस्था वा बाटो—घाटोमा राखेमा त्यसरी राखेको अवधिसम्म त्यस्तो धाराको,
- (च) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी आंशिक वा पूर्ण रूपले पानी कर नलाग्ने भनी तोकिएको ।

१०. **सजाय:** कसैले यस ऐन वा अन्य प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम लाग्ने कर छुल्ने नियत लिई तोकिएको अड्डामा दर्ता भएको धाराबाट बाहेक अरू कुनै प्रकारले दफा २ को खण्ड (क) मा उल्लेख भएबमोजिम वितरण भएका पानीको उपभोग गरेमा निजलाई तोकिएको अधिकारीको आदेशले रु. १,०००।— एकहजारसम्म जरिवाना वा ३ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुन सक्नेछ ।

११. **पुनरावेदन:** दफा १० अन्तर्गत तोकिएको अधिकारीले सजाय गरेको आदेश उपर राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

✕ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून (संशोधन) गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको ।

α राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ द्वारा संशोधित ।

१२. नियम बनाउने अधिकार: यो एनेको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न नेपाल सरकारले नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।
१३. बचाउ: यो ऐन वा यसक ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा लेखिएको कुरामा सोही बमोजिम र अरूमा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

द्रष्टव्य: नेपाल कानून (संशोधन) ऐन, २०२४ द्वारा रूपान्तर भएका शब्दहरू:—

- (क) “गजेट” को सट्टा “राजपत्र” ।
(ख) “अपलि” को सट्टा “पुनरावेदन” ।